

Lapin turvallisuus- ja liikennevai- hemaakuntakaava 2050

Osallistumis- ja arviointi- suunnitelma

Maakuntahallitus 2.12.2024 §xx

LAPIN LIITTO

Versio 1 / 2024

KUVAILEHTI

Julkaisun nimi

Julkaisija

Tekijä

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero Julkaisuaika

ISBN

ISSN

Tiivistelmä

Avainsanat

Aluesuunnittelu, Lappi, maakuntakaavoitus, Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaaakuntakaava 2050, osallisuus, vaikutusten arviointi

Huomautuksia

Sisällys

Tiivistelmä	4
1. Maakuntakaavojen tarkistamistarve.....	5
2. Maakuntakaavan lähtökohdat.....	6
2.1 Ohjaava lainsäädäntö	6
2.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	7
2.3 Aluekehittämisen painopisteet 2024–2027	8
2.4 Maakunnan suunnittelu ja LAPPI-sopimus	8
2.5 Maakuntakaava.....	9
2.6 Maakuntakaavatilanne	9
2.7 Kaava- ja vaikutusalue.....	10
3. Teemakohtaiset tavoitteet ja tarvittavat selvitykset lähtöaineistoiheen	10
3.1 Liikennejärjestelmä ja turvallisuus.....	10
3.2 Muut	12
4. Vaikutusten arviointi	13
5. Osallistaminen ja vuorovaikutus.....	14
5.1 Osalliset.....	14
5.2 Osallistamismenettelyt ja vuorovaikutus	16
5.3 Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.....	17
5.4 Päätöksenteko.....	17
6. Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset.....	17
7. Aikataulu.....	19
8. Yhteystiedot.....	20
9. Lähdeluettelo	21

Tiivistelmä

Lapissa maakuntakaavoitus on edennyt vaiheittain seutukunnittain ja hankevaihemaakuntakaavoivoina. Tavoitteena on siirtyä seudullisesta maakuntakaavoituksesta vaihemaakuntakaavoitukseen, jossa Lapin voimassa olevat maakuntakaavat päivitetään kolmella koko maakunnan kattavilla vaihemaakuntakaavoilla. Ensimmäinen vaihemaakuntakaava (laaditaan 2025–2027) sisältää liikennejärjestelmää ja turvallisuutta koskevat teemat. Toinen vaihemaakuntakaava sisältää muun muassa matkailun aluerakenteen, energian sekä ekologiset yhteydet. Kolmas vaihemaakuntakaava sisältää muut aluerakenteet osat, joita ei ole osoitettu edellisissä vaihemaakuntakaavoissa, kuten asumisen ja virkistyksen aluevaraukset.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukainen suunnitelma maakuntakaavan osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä vaikutusten arvioimisesta (MRL 132/1999). Maakuntakaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki (1.1.2025 lähtien Alueidenkäyttölaki). Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita.

Nyt tavoitteena on laatia Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaava 2050, jossa keskeisimmät painopisteet ovat liikennejärjestelmä ja turvallisuus. Lapin vaihemaakuntakaava 2050 kattaa koko Lapin maakunnan alueen. Suunnittelualueella on yhteensä 21 kuntaa ja 5 seutukuntaa. Vaihemaakuntakaavan vaikutusalueella on Lapin maakunnan lisäksi Ruotsin, Norjan ja Venäjän lähialueet, sekä etelässä Pohjois-Pohjanmaan maakunta.

Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on päivittää geopoliittisen tilanteen vuoksi voimassa olevia maakuntakaavoja ja vastata maankäytön suunnittelun osalta toimintaympäristön muutoksiin erityisesti liikennejärjestelmän ja turvallisuuden osalta. Keskeisenä tavoitteena on myös yhtenäistää seudullisten maakuntakaavojen suunnittelumääräyksiä. Tavoitteena vaihemaakuntakaavassa on osoittaa Lapin liikennestrategian mukaisesti merkittävästi kehitettävät tai parannettavat liikenneyhteydet, tieluokan muutokset sekä mahdolliset muut yhteys- ja kehittämistarpeet. Tavoitteena on osoittaa erityisesti itä-länsisuuntaisia yhteyksiä, kuten Kutturantie-Pokantie- välinen yhteys. Raideliikenteen osalta tavoitteena on osoittaa raideliikenteen kehittämisen yhteystarpeet, kuten Tunturiradan yhteys ja kaksoisraiteet. Tavoitteena on osoittaa myös Gasgridin suunnittelema vetyverkko ja Fingridin mahdolliset uudet kantaverkon kehittämistarpeet.

Geopoliittisen muutoksen myötä Lapin vaihemaakuntakaavaan on tarkoitus osoittaa puolustusvoimien maankäytölliset tarpeet, kuten ampuma- ja harjoitusalueet sekä ilmailulain mu-

kaiset tilapäiset sotilaslentopaikat (esim. varalaskupaikat). Vaihemaakuntakaavassa on tavoitteena osoittaa keskeiset isot teollisuus- tai varastorakennusten alueet eli T/Kem-alueet, joille saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen.

Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on osoittaa valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021, 1.3.2022 voimaan tulleet), valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009), valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK) sekä päivittää ja yhtenäistää suunnittelumääräyksiä esimerkiksi energian osalta. Vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on selvittää laaja-alaisten M-alkuisten aluevarausten toimivuutta tässä toimintaympäristössä. Vaihemaakuntakaavassa voidaan osoittaa myös muita kaavaprosessin aikana esille tulleita tarpeita.

Vaikutusten arviointi laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Lisäksi Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavassa 2050 arvioidaan mahdollisia merkittäviä vaikutuksia saamelaiskulttuuriin ja poronhoitoon, sillä tasolla mikä on maakuntakaavan rooli yleispiirteisenä alueidenkäytön suunnitelmana.

Osallisia kaavan valmisteluun on maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt tahot (62 §). Osallisilla on mahdollisuus antaa palautetta eri vaiheissa ja monilla eri tavoilla. Ensimmäistä kertaa palautetta on mahdollista antaa kaavan vireilletulon ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman kuuluttamisen yhteydessä ja kun osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetetaan nähtäville. Myöhemmin osalliset voivat antaa mielipiteen kaavan valmisteluvaiheessa tai muistutuksen kaavaehdotuksesta. Vapamuotoista palautetta on mahdollista antaa koko kaavaprosessin ajan.

Maakuntakaavan vireille tulosta päättää maakuntahallitus. Maakuntakaavan hyväksyy Lapin liiton valtuusto. Hyväksymispäätöksestä on mahdollista valittaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

1. Maakuntakaavojen tarkistamistarve

Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 tavoitteena on päivittää geopoliittisen tilanteen vuoksi voimassa olevia maakuntakaavoja ja vastata maankäytön suunnittelun osalta toimintaympäristön muutoksiin. Tarkoituksena on laatia koko Lapin maakunnan kattava ensimmäinen vaihemaakuntakaava, jossa painopisteinä on liikennejärjestelmä ja turvallisuus. Keskeisenä tavoitteena on myös yhtenäistää seudullisten maakuntakaavojen suunnittelumääräyksiä ja selvitetään laaja-alaisten M-alkuisten aluevarausten toimivuutta tässä toimintaympäristössä.

2. Maakuntakaavan lähtökohdat

2.1 Ohjaava lainsäädäntö

Maakuntakaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki (1.1.2025 lähtien Alueidenkäyttölaki). Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen (MRL 25 §)

Uusi alueidenkäyttölaki sisältää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusjärjestelmää sekä merialuesuunnittelua koskevat säännökset. Tavoitteena on, että hallitus voi antaa lakiesityksen eduskunnalle kevälistuntokaudella 2025. Mikäli Alueidenkäyttölaki hyväksytään, laaditaan Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemmaakuntakaava 2050 uuden lain säädösten mukaisesti.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen mukaan (tullut voimaan 1.1.2020) alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä (MRL 4 a §).

Maakuntakaava sisältövaatimusten mukaan (MRL 28 §), kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

Edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää. (MRL 28 §).

2.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Niistä päättää valtioneuvosto. Tavoitteet voivat koskea asioita, joilla on:

- aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys;
- merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön; tai
- Valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyYTEEN, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtioneuvosto päätti 14.12.2017 uudistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista, jotka on otettava kaavoituksessa huomioon. Uudistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu viiteen eri asiakokonaisuuteen:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen ympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle. Lisäksi turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta on keskeistä varmistaa yhteiskunnan toimintakyky ja edistää kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia. Alueidenkäytössä on tarpeen varmistaa valtakunnan kokonaisturvallisuuden edellytykset, kuten maanpuolustuksen, rajavalvonnan, pelastustoimen ja huoltovarmuuden tarpeet. Puolustusvoimien toiminnoille on luonteenomaista se, että niiden vaikutukset ulottuvat käytössä olevien alueiden ulkopuolelle. Toimintaedellytysten turvaamiseksi alueidenkäytössä onkin tarpeen kiinnittää erityistä huomiota niihin alueidenkäytön rajoitteisiin, joita puolustusvoimien ja rajavalvonnan toiminnasta ja ke-

valtakunnalliset tavoitteet ja sovittaa ne yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntasuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta se on lähtökohtana muulle maakunnan suunnittelulle. Lappi-sopimuksessa on yhdistetty kaksi maakunnallista suunniteluasiakirjaa, maakuntastrategia 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025. **Lappi-sopimusta ollaan päivittämässä vuoden 2025 aikana.**

2.5 Maakuntakaava

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella. Maakuntakaavan aikatahtäys on 10–30 vuotta. Maakuntakaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus. Maakuntakaavan hyväksyy Lapin liiton valtuusto. Hyväksymispäätöksestä on mahdollista valittaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Maakuntakaava esitetään kartalla. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset. Lisäksi kaavaan liittyy selostus, jossa esitetään suunnitelman tavoitteet, ratkaisujen perusteet ja kuvaus sekä vaikutusten arviointi (MRL 29 §).

Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen. (MRL 25 § 4. mom.)

2.6 Maakuntakaavatilanne

Lapissa maakuntakaavoitus on edennyt vaiheittain seutukunnittain ja vaihemaa-kuntakaavoina. Lapissa on voimassa seudullisia maakuntakaavoja: Tunturi-Lapin maakuntakaava (saanut lainvoiman 16.5.2012), Länsi-Lapin maakuntakaava (saanut lainvoiman 11.9.2015), Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava, (kuulutettu voimaan 21.9.2022) sekä Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 (kuulutettu voimaan 18.9.2024).

Kuva 2: Lapin maakuntakaavoitustilanne 2024

Lisäksi vaihemaakuntakaavoina Lapissa on voimassa: Lapin meri- ja rannikkoalueen tuuli-voimamaakuntakaava (16.7.2005), Kemi–Tornio-alueen ydinvoimamaakuntakaava (21.9.2011), Soklin kaivos Hankkeen vaihemaakuntakaava (16.5.2012), Suhangon kaivos Hankkeen vaihemaakuntakaava (12.2.2016) sekä Kemi–Tornio-alueen ydinvoimamaakuntakaavan osittainen kumoaminen (16.2.2017).

Tällä hetkellä vireillä on kolme kaivos Hankkeiden vaihemaakuntakaavaa: Rajapalojen, Sakkatin ja Ikkarin kaivos Hankkeiden vaihemaakuntakaavat.

2.7 Kaava- ja vaikutusalue

Lapin vaihemaakuntakaava 2050 kattaa koko Lapin maakunnan alueen. Suunnittelualueella on yhteensä 21 kuntaa ja 5 seutukuntaa. Vaihemaakuntakaavan vaikutusalueella on Lapin maakunnan lisäksi Ruotsin, Norjan ja Venäjän lähialueet, sekä etelässä Pohjois-Pohjanmaan maakunta.

Vaihemaakuntakaava-alueesta saamelaiden kotiseutualueeseen (Laki saamelaiskäräjistä 17.7.1995/974) kuuluvat Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueet sekä Sodankylän kunnassa sijaitseva Lapin paliskunnan alue.

3. Teemakohtaiset tavoitteet ja tarvittavat selvitykset lähtöaineistoinen

Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 tavoitteena vastata maankäytön suunnittelun osalta toimintaympäristön muutoksiin. Erityisesti geopolittisen tilanteen muutos on nostanut huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden painoarvoa maakunnan suunnittelussa. Tarkoituksena on laatia koko Lapin maakunnan kattava ensimmäinen vaihemaakuntakaava, jossa painopisteinä on liikennejärjestelmä ja turvallisuus.

Voimaan tullessaan vaihemaakuntakaava kumoaa siinä tehtyjen ratkaisujen osalta alueella voimassa olevan maakuntakaavan.

3.1 Liikennejärjestelmä ja turvallisuus

Liikennejärjestelmän osalta vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on luoda maakuntaan hiilineutraali, älykäs ja globaaleihin muutoksiin sopeutunut liikennejärjestelmä. Vaihemaakuntakaavalla edistetään liikenteen päästöjen vähentämistä Lapissa. Suomen ja Ruotsin NATO:on liittymisen ja Suomen ja Yhdysvaltain kahdenkeskisen puolustusyhteistyösopimuksen (DCA) solmimisen myötä sotilaallinen liikkuminen Lapin alueella tulee oletettavasti

lisääntymään tulevaisuudessa. Lisäksi Kemin ja Tornion satamien merkitys korostuvat kuljetusreittien ohjautuessa tulevaisuudessa vahvemmin kohti läntistä Eurooppaa. Sotilaallinen liikkuvuus edellyttää liikennejärjestelmältä riittävää kaksoiskäyttöistä ja toimintavarmaa logistista infraa mukaan lukien vaatimukset täyttävät solmut ja niitä yhdistävät multimodaaliset käytävät. Turvallisuuteen ja geopoliittiseen tilanteeseen kohdistuvien muutosten myös ilmastomuutos sekä muutokset kansainvälisen kaupan painopisteissä voivat muokata liikenneverkon kehittämistarpeita tulevaisuudessa.

Geopoliittisen tilanteen muutoksen vuoksi Lapin tie- ja rautatieyhteyksien merkitys Pohjois-Atlantin satamiin on noussut entisestään. Tavoitteena vaihemaakuntakaavassa on osoittaa Lapin liikennestrategian mukaisesti merkittävästi kehitettävät tai parannettavat tieyhteydet, tieluokan muutokset sekä mahdolliset muut yhteystarpeet. Tavoitteena on osoittaa erityisesti itä-länsisuuntaisia yhteyksiä, kuten Kutturantie-Pokantie- välinen yhteys.

Raideliikenteen osalta tavoitteena on osoittaa raideliikenteen kehittämisen yhteystarpeet, kuten Tunturiradan yhteys. Lisäksi tavoitteena on osoittaa Keminmaan kolmioraide pääradalta Rovaniemelle menevälle radalle sekä osoittaa päärata kaksi raiteisena raideyhteytenä (Eurooppalaisella raideleveys ja olemassa oleva raideleveys), jonka lisäksi selvitetään muita raideyhteyksien osoittamista kaksiraiteisena vaihemaakuntakaavaan.

Vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on osoittaa uudet levähdysalueet ja raskaan liikenteen palvelualueet sekä siirtokuormausalueet Tornio-Haaparannalle ja Rovaniemelle. Satamien osalta osoitetaan kehitettävät meriväylät sekä Kemin ja Tornion satamat.

Tavoitteena on lisäksi osoittaa muut tarvittavat liikenneyhteydet sekä lentokenttä- ja terminaali-alueet. Lentokenttien osalta osoitetaan Rovaniemen, Kemi-Tornion, Enontekiön, Ivalon, Kittilän ja Sodankylän lentoliikenteen alueiden kehittäminen kaksoiskäyttöisyys huomioiden.

Lisäksi tavoitteena on vastata Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T-verkon) muutoksiin, jotka voivat aiheuttaa maankäytöllisiä muutostarpeita erityisesti valtatiellä 21 Tornio-Kilpisjärvelle, joka on noussut TEN-T-kattavalla verkolla.

Geopoliittisen muutoksen myötä Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavaan 2050 on tarkoitus osoittaa puolustusvoimien maankäytölliset tarpeet, kuten ampuma- ja harjoitusalueet sekä ilmailulain mukaiset tilapäiset sotilaslentopaikat (esim. varalaskupaikat). Lisäksi vaihemaakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti merkittävät ampumaradat.

Lisäksi vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on osoittaa maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä (MRL 4 a §)

Vaihemaakuntakaavassa on tavoitteena osoittaa keskeiset isot teollisuus- tai varastorakennusten alueet eli T/Kem-alueet, joille saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen.

Käynnissä olevat ja valmistuneet selvitykset:

- Lapin liikennestrategia 2050
- Sodankylä–Kittilä–Ylläs-välin ratayhteysselvitys (valmistunut 17.4.2023)
- Väyläviraston eurooppalainen raideleveys selvitys, valmistuu elokuu 2025

Tarvittavat selvitykset:

- Natura-arviointi Kuttura–Repojokitie
- Natura-arviointi Tunturirata (Sodankylä–Kittilä–Kolari osuudelta)
- Lapin ampumarataselvitys ja kehittämissuunnitelma

3.2 Muut

1.3.2022 voimaan tulleet **valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet** inventoitiin vuosina 2010–2015. Inventoinnin tulos (VAMA 2021) otettiin valtioneuvoston päätöksellä 18.11.2021 maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi. VAMA 2021 korvaa valtioneuvoston 5.1.1995 periaatepäätöksen mukaisen aiemman inventoinnin. Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavassa 2050 tullaan osoittamaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) valtioneuvoston päätöksen (VNp. 18.11.2021) mukaisesti.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavassa 2050 tullaan osoittamaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (VNp 22.12.2009) ja yhtenäistämään niiden merkintätapa Lapin maakunnan alueella.

Valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden (VARK) inventointi on valmistunut, ja valtioneuvoston on tarkoitus hyväksyä se vuoden 2024 aikana. Vaihemaakuntakaavassa tullaan osoittamaan valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK) valtioneuvoston päätöksen mukaisesti Lapin maakunnan alueella.

Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 tavoitteena on energian osalta päivittää suunnittelumääräyksiä sekä osoittaa Suomen kansallinen vetyverkko Lapin maakunnan osalta. Vaihemaakuntakaavassa varaudutaan osoittamaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeet sekä voimajohtolinjat. Voimajohtoverkon ja vesivoiman kehittämis- ja muutostarpeet päivitetään vaihemaakuntakaavan

osalta. Potentiaalisia tuulivoimaloiden alueita (tv-alueita) ei ole tarkoitus osoittaa tässä vaihemaakuntakaavassa, koska se vaatisi jatkoselvittelyjä. Lappiin voi sijoittaa suuriakin tuulivoimapuistoja edellyttäen kuitenkin, että hankkeen seudulliset vaikutukset selvitetään kuntakaavoituksen ja YVA-menettelyn yhteydessä. Riittäviin selvityksiin perustuen kuntien yleiskaavoituksella on ratkaistu tuulivoima-alueita, hankekohtaisen arvioinnin jälkeen. Yleiskaavan ratkaisu ei voi olla voimassa olevan maakuntakaavan vastainen.

Vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on selvittää laaja-alaisten M-alkuisten aluevarausten toimivuutta nykyisessä toimintaympäristössä.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan muut prosessin aikana tulleet päivitystarpeet, jotka on mahdollista vaihemaakuntakaavaprosessin aikana päivittää.

4. Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi on olennainen osa kaavoitusta. Vaikutuksia koskevaa tietoa tuotetaan ja hyödynnetään koko kaavaprosessin ajan. Vaikutusten arviointi kaavoituksessa perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä asetukseen.

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa (MRL 9§):

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen ylikunnallisia, seudullisia, maakunnallisia ja valtakunnallisia tavoitteita yhteensovittava kaava.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa (MRA 1§):

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;*
- 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;*
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;*
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen*

5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön;

6) elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

Edellä mainittujen lisäksi kartoitetaan ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviä vaikutuksia. Maakuntakaavaratkaisun suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakunnallisiin tavoitteisiin arvioidaan sekä valmistelu- että ehdotusvaiheessa. Tarkastellaan myös maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28§) toteuttaminen. Natura 2000 -alueisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan tarveharkinnan kautta ja tarvittaessa arviointi tehdään luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti.

Maakuntakaavan toteuttamisen vaikutukset arvioidaan maankäyttömuodoittain, merkintä- ja määräyskohtaisesti sekä tarpeen mukaan aluekohtaisesti. Kaavan toteuttamisen vaikutukset arvioidaan myös kokonaisuutena. Vaikutusten arviointi kulkee täydentyvästi läpi koko kaavan valmisteluprosessin.

Vaikutusten arviointimenetelmänä käytetään suunnitteluaineistoon perustuvia asiantuntija-arvioita, työpajoja sekä erillisselvityksistä ja YVA-menettelyistä saatavia tietoja.

Vaikutusarviointien täydentämisestä sovitaan viranomais- ja yhteistyötahojen neuvotte- luissa. Vaikutusten arviointi on keskeinen osa vuorovaikutteista suunnittelua ja siihen voi vaikuttaa maakuntakaavan valmistelun eri vaiheissa.

Edellä mainittujen lisäksi Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaa-kaavassa 2050 arvioidaan mahdollisia merkittäviä vaikutuksia saamelaiskulttuuriin ja poronhoitoon, sillä tasolla mikä on maakuntakaavan rooli yleispiirteisenä alueidenkäytön suunnitelmana.

5. Osallistaminen ja vuorovaikutus

5.1 Osalliset

Vuorovaikutus kaavaa valmisteltaessa tulee järjestää niin, että niillä joiden asumiseen, työn- tekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta (MRL 62 §).

Taulukko 1: Lapin Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaaakuntakaavan 2050 osalliset ja osallistuminen

Tahot	Osalliset	Osallistuminen
Maanomistajat ja -haltijat	Metsähallitus, yksityiset maanomistajat, yhteismetsät, muut maakuntakaava-alueen ja siihen rajoittuvien alueiden maanomistajat	Kommentit tavoitteista ja valmisteluaineistosta sekä luonnoksesta valmisteluvaiheessa Mielipiteet ja muistutukset kaava-luonnoksesta ja -ehdotuksesta nähtävillä pidon aikana sekä yleisötilaisuuksissa seutukunnittain
Ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa	Kaavan vaikutusalueen asukkaat, vuokralaiset, yritykset ja niiden työntekijät, laitokset ja niiden käyttäjät ja työntekijät, elinkeinojen harjoittajat, matkailijat	Kommentit tavoitteista ja valmisteluaineistosta sekä luonnoksesta valmisteluvaiheessa Mielipiteet ja muistutukset kaava-luonnoksen ja -ehdotuksen nähtävillä pidon aikana sekä yleisötilaisuuksissa seutukunnittain
Viranomaiset ja muut vastaavat	Lapin kunnat, ministeriöt, Väylävirasto, Museovirasto, Traficom, TUKES, STUK, Pääesikunta, Logistiikkalaitoksen esikunta, 3. logistiikkarykmentti, Ilmavoimien esikunta, Maavoimien esikunta, Saamelaiskäräjät, Lapin Ely-keskus, Lapin AVI, Museovirasto, Siida, Tornionlaakson museo, Lapin maakuntamuseo, Suomen Metsäkeskus Lappi, Metsähallitus, Tulli, Jääkäriprikaati, Lapin lennosto, Lapin rajavartiolaiton esikunta, Lapin pelastuslaitos, Lapin hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Lapin naapurikunnat Pohjois-Pohjanmaalla. Itä-Lapin kuntayhtymä, Meri-Lapin kehittämiskeskus ry, Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä, Rovaniemen seutukunta, Tunturi-Lapin Kehitys ry, Tornionlaakson seutukunta, GTK, Fingrid, Finavia, Paliskuntain yhdistys, VR group,	Kommentit tavoitteista ja valmisteluaineistosta sekä luonnoksesta valmisteluvaiheessa Tavoiteneuvottelut, osallistuminen seminaariin MRL:n mukaiset viranomaisneuvottelut valmistelu- ja ehdotusvaiheessa Lausunnot valmistelu- ja ehdotusvaiheessa Muu viranomaisyhteistyö koko prosessin ajan

	Gasgrid Finland, Huoltovarmuuskeskus, Ilmatieteenlaitos	
Yhteisöt, joiden toimialaa suunnitellussa käsittelyssä käsitellään	Lapin kauppakamari, Lapin yrittäjät ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry, Lapin rakennusperinne ry, ProAgria Lappi, MTK-Lappi ry, Lapin Matkailuelinkeinon Liitto, Lapin kylät ry, Saamelaispaliskunnat ry, Suomen riistakeskus, energiayhtiöt, paliskunnat, kalatalousalueet ym. yhdistykset	Kommentit tavoitteista ja valmisteluaineistosta sekä luonnoksesta valmisteluvaiheessa Mielipiteet ja muistutukset valmistelu- ja ehdotusvaiheessa nähtävillä pidon aikana sekä yleisötilaisuuksissa seutukunnittain Tarvittaessa neuvottelut intressiryhmien kanssa

5.2 Osallistamismenettelyt ja vuorovaikutus

Osallisilla on mahdollisuus antaa palautetta eri vaiheissa ja monilla eri tavoilla. Ensimmäistä kertaa palautetta on mahdollista antaa kaavan vireilletulon ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman kuuluttamisen yhteydessä ja kun osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetetaan nähtäville. Myöhemmin osalliset voivat antaa mielipiteen kaavan valmisteluvaiheessa tai muistutuksen kaavaehdotuksesta. Vapaamuotoista palautetta on mahdollista antaa koko kaavaprosessin ajan. Valmisteluvaiheessa ja ehdotusvaiheessa pyydetään myös lausunnot ELY-keskukselta, kunnilta, keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä sekä niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee.

Vaikuttamisen mahdollisuudet ovat suurimmat kaavaprosessin alkuvaiheessa. Kaikki kannanotot kirjataan, kuten myös se, miten ne ovat vaikuttaneet suunnitteluun tai sen tuloksiin. Saatuun palautteeseen annetaan vastineet.

Tiedottaminen

Maakuntakaavoituksen vaiheista, sisällöstä, yleisötilaisuuksista, luonnosten ja ehdotusten nähtävänä pitämisestä sekä mahdollisuuksista mielipiteen ja muistutuksen esittämiseen tiedotetaan seuraavilla tavoilla:

- ilmoituksina, kuulutuksina, tiedotteina ja artikkeleina
- sanomalehdissä ja kuntien tiedotusvälineissä
- Lapin liiton ja kuntien ilmoitustauluilla

- Lapin liiton (www.lapinliitto.fi) ja kuntien internet-kotisivuilla
- sosiaalisessa mediassa
- Lapin liiton aluesuunnittelun uutiskirjeessä

Viralliset kuulutukset tehdään suomen kielellä ja kolmella saamen kielellä (pohjois-, kolttaja inarin-saame). Kuulutukset julkaistaan Lapin liiton ja kuntien ilmoitustauluilla sekä Lapin Kansassa. Asiakirjat käännetään tarvittavilta osin pohjoissaameksi. Saamelaiden kotiseutualueen yleisötilaisuuksissa on mahdollista käyttää pohjoissaamen tulkkia.

5.3 Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Palautetta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta voi antaa koko maakuntakaavaprosessin ajan. Ensimmäistä kertaa palautetta on mahdollista antaa kaavan vireilletulon ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman kuuluttamisen yhteydessä ja kun osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetetaan nähtäville. Myöhemmin osalliset voivat antaa mielipiteen kaavan valmisteluvaiheessa tai muistutuksen kaavaehdotuksesta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään kaavoituksen edetessä, jotta se on jatkuvasti ajan tasalla ja siitä voi antaa palautetta koko kaavaprosessin ajan.

Ajantasainen OAS on saatavissa Lapin liitosta sekä liiton kotisivuilla: [www....](http://www...)

5.4 Päätöksenteko

Maakuntakaavan vireille tulosta päättää maakuntahallitus. Maakuntakaavan hyväksyy Lapin liiton valtuusto. Hyväksymispäätöksestä on mahdollista valittaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

6. Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Kaavoitusmenettelyssä sovelletaan valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten osalta maankäyttö- ja rakennuslain 206 a §:ää. Valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskeva maankäyttö- ja rakennuslain muutos tuli voimaan 1.1.2017.

Maankäyttö- ja rakennuslain 206 a §:n mukaan, jos merkittäviä ympäristövaikutuksia todennäköisesti aiheutuu Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen osapuolena olevan valtion alueelle, tai jos merkittävien ympäristövaikutusten kohteena oleva valtio sitä pyytää, ympäristöministeriön on huolehdittava ilmoitus- ja neuvottelutehtävästä kyseisen valtion kanssa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 206 b §:n mukaan, jos ympäristöministeriö katsoo, että kaavan toteuttamisella on merkittäviä ympäristövaikutuksia, ympäristöministeriön on ilmoitettava vaikutusten arvioinnista ja toimitettava käytettävissä oleva aineisto toiselle valtiolle. Toiselle valtiolle toimitettavaa aineistoa on kaavan laatimisen edetessä täydennettävä kaavaselostuksella sen valmistuttua.

Menettelyt voivat tulla kysymykseen EU:n jäsenvaltioissa ja ETA-sopimuksen perusteella Norjassa. Velvoite ei koske Venäjän valtiota. Rajat ylittävien vaikutusten arvioinnin tarve kohdistuu lähinnä kehittämisvyöhykkeisiin, liikenneyhteyksiin, matkailuun, palvelutarjontaan, reitteihin ja energiahuoltoon sekä luonto-, maisema- ja kulttuuriarvojen vaalimiseen.

Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavassa 2050 kansainvälinen kuuleminen kohdistuu Ruotsin ja Norjan valtioihin. Kaavan toteuttamisesta toisen valtion alueelle aiheutuvat ympäristövaikutukset kuvaava aineisto on tarvittaessa riittävältä osin käännettävä vastaanottavan valtion viralliselle kielelle (MRL 206 b.3 §). Kansainvälistä kuulemiseen toimitettavat asiakirjat käännetään ruotsiksi, norjaksi ja pohjoissaamen kielelle. Kuulemisasiakirjat sisältävät tiiviin kuvauksen kaavahankkeesta ja sen mahdollisista merkittävistä vaikutuksista, kuulemisajan Suomessa sekä tiedot koko kaava-aineistoon maakunnan liiton nettisivuille.

Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavaa 2050 esitellään yleisötilaisuudessa vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen yhteydessä, mikäli kansainvälisen kuulemisen yhteydessä saadun palautteen perustella se nähdään tarpeellisena.

7. Aikataulu

OSALLINEN	VAIHEET	TEHTÄVÄ	LAKI	AJOITUS
Palautteen antomahdollisuus OAS:sta	Aloitusvaihe	Saamelaiskäräjälain mukainen neuvottelu	SaKä 9 §	11/2024
		OAS eli osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville	MRL 63 §	1/2025
		Kansainvälinen kuuleminen	MRL 206 a §	1/2025
		Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu	MRA 11 §	4/2025
		Kolttalain mukainen neuvottelu	KL 56 §	4/2025
		Poronhoitolain mukainen neuvottelu	PHL 53 §	4/2025
Mielipiteen antomahdollisuus valmisteluaineistosta	Valmisteluvaihe	Selvitykset	MRA 10 §	2025–2026
		Seminaari		2026
		Saamelaiskäräjälain mukainen neuvottelu	SaKä 9 §	2026
		Poronhoitolain mukainen neuvottelu	PHL 53 §	2026
		Nähtävillä olo	MRL 62 §, MRA 30 §	2026
		Kansainvälinen kuuleminen	MRL 206 a §	2026
		Vastineet mielipiteisiin		
		Lausunnot viranomaisilta, tämä vaihe voi poistua lakiuudistuksessa	MRA 13 §	2026
Muistutuksen antomahdollisuus ehdotuksesta	Ehdotusvaihe	Viranomaisneuvottelu	MRA 11 §	2027
		Saamelaiskäräjälain mukainen neuvottelu	SaKä 9 §	2027
		Poronhoitolain mukainen neuvottelu	PHL 53 §	2027
		Nähtävillä olo		5–6 / 2027
		Kansainvälinen kuuleminen	MRL 206 a §	5–6 /2026
		Vastineet muistutuksiin		9 /2027
	Hyväksymisvaihe	Esitys valtuustolle	MRL 31 §	10/2027
		Maakuntavaltuusto hyväksyy		11 /2027
		Tiedoksi kv-osallisille	MRL 206 a §	
Valitusmahdollisuus maakuntakaavasta Pohjois-Suomen Hallinto-oikeudelle	Mahdolliset valitukset	Lausunto Pohjois-Suomen Hallinto-oikeudelle valituksista	MRL 188 §	
	Voimaantulo	Seuranta ja edistäminen	MRL 32 § MRA 2§	

8. Yhteystiedot

Maakuntakaavan laatii Lapin liiton virasto. Kaavoitustyötä tukemaan Lapin liiton hallitus nimittää ohjausryhmätahot sekä kolme maakuntahallituksen jäsentä, joista yksi nimetään ohjausryhmän puheenjohtajaksi. Ohjausryhmään kuuluvat seuraavat tahot:

- Itä-Lapin kuntayhtymä
- Rovaniemen seutukunta (Rovaniemi / Ranua)
- Torniolaakson seutukunta (Ylitornio / Pello)
- Meri-Lapin kehittämiskeskus ry
- Tunturi-Lapin kehitys ry
- Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä
- Saamelaiskäräjät
- Lapin Ely-keskus (elinkeinot, liikenne, ympäristö)
- Väylävirasto
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
- Metsähallitus
- Paliskuntain yhdistys
- Lapin kauppakamari
- Lapin yrittäjät
- Puolustusvoimat / 3. logistiikka rykmentti
- Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri
- Suomen metsäkeskus
- MTK ry

Virastossa yhteyshenkilöinä toimivat suunnittelujohtaja Paula Qvick, kaavoituspäällikkö Juha Piisilä, ympäristöasiantuntija Tiina Elo, aluesuunnittelija Minttu Peuraniemi sekä aluesuunnittelija Kaisa Kinnunen.

Lapin liitto, aluesuunnittelu:

Suunnittelujohtaja Paula Qvick

040 653 2996

paula.qvick@lapinliitto.fi

Kaavoituspäällikkö Juha Piisilä

040 711 8382

juha.piisila@lapinliitto.fi

Ympäristöasiantuntija Tiina Elo
040 669 2501
tiina.elo@lapinliitto.fi

Aluesuunnittelija Minttu Peuraniemi
040 5426252
minttu.peuraniemi@lapinliitto.fi

Aluesuunnittelija Kaisa Kinnunen
040-4801719
kaisa.kinnunen@lapinliitto.fi

Hallituskatu 20 B, 96100 Rovaniemi
E-mail: info@lapinliitto.fi
PL 8056, 96101 Rovaniemi

9. Lähdeluettelo

Maankäyttö- ja rakennuslaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132> katsottu 15.10.2024

Suomen ympäristökeskus (2024). Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/maisemat/arvokkaat-maisema-alueet> katsottu 15.10.2024